

İki Tutam Saç...

Dersim'in kayıp kızları izleyici ile buluştu

1937-38'de gerçekleştirilen Dersim katliamı sonrasında askerler tarafından alıkonulan kız çocuklarının hikayelerini aktaran "İki Tutam Saç- Dersim'in Kayıp Kızları" belgeselinin galası kalabalık

bir konuk katılımıyla yapıldı. Galaya siyasi parti temsilcileri, sanatçı ve aydınların yanı sıra belgeselde öyküleri anlatılan kadınlar da katıldı.

İKİ TUTAM SAÇ...

Filme katkısı olanlar arasında yer alan Yönetmen Sırrı Süreyya Önder, Dersim'de asimilasyoncu zihniyetin varlığını sürdürdüğünü belirterek, "Bu ülkede her şey olabilir ama bir kendiniz olmazsınız, buna izin verilmez" dedi. Yönetmen Nezahat Gündoğan, 72 yıldır üstü örtülme istenen Dersim hareketini aydınlatmak için belgeselin önemli olduğunu söyledi. Belgeselde şimdiye kadar susanların konuşacağını belirten Gündoğan, "Şimdi onlar konuşacak biz dinleyeceğiz" dedi. Cumhuriyetin ilk yıllarında kara trenlerin medeniyet götürme iddiası ile Dersim'e gittiğini

belirten Gündoğan, trenlerin geri dönüşlerinde ise kara vagonlarında zorla alıkonan kızların bulunduğunu hatırlattı.

Belgeselde ailelerini bulan Huriye Aslan ile Fatma İçin'in yaşamları ve ailelerine kavuşmaları, Şemsi Karakoç ile Erdal Karakoç'un ise anneleri tarafından kızlarından alınan "iki tutam saç"la ablalarını arama hikayeleri anlatılıyor. Belgeseli izlemeye gelenler arasında bulunan, Dersim katliamı sırasında 11 yaşında olan Melek Taş, "Uçaklar üzerimize bombalar yağdırıyordu, köyümüzden kaçıp ormanlık ve dağlık alanlara sığınmak zorunda kaldık" dedi. Kendisiyle birlikte köyden kaçanların 40-50 kişi kadar olduğunu belirten Nene Taş, üç yıl boyunca sürekli kaçtığını söyledi. Nene Taş'ın şu cümleleri ise katliamın vahşetini bir kez daha ortaya çıkartıyor: "Çok zorluk gördük. Otlarla beslendik. Yerimiz belli olmasın diye ağlayan bebelerin ağızını kapatıyorlardı. Nefessiz kalan bebeler ölüyordu." Askerler tarafından alıkonulan kızlardan ikisinin kendi arkadaş olduğunu belirten Nene Taş, "Artık bir daha katliamlar olmasın. Devlet haksızlık yapmasın artık" dedi.

Yönetmen: Nezahat Gündoğan
Müzik: Mikail Aslan, Şevval Sam, Kalan müzik
Metin: Sema Kaygusuz
Seslendiren: Jülide Kural
Kurgu: Elif Ergezen-Ufuk Tambaş
Yapım- Nezahat Gündoğan- Kazım Gündoğan

(İstanbul/EVRENSEL) Şerif Karakaş

İstanbul Lale'leri İsviçre Morges'da

Çocuklar en güzel "İstanbul" Lalesi'ni çizecekler

2 Nisan 16 Mayıs Tarihleri Arasında Morges'da Yapılacak Olan Lale Bayramına Türkiye 23 -25 Nisan Tarihleri Arasında Büyük Bir Etkinlikle Katılacak. 2 Nisan 16 Mayıs tarihleri arasında Morges'da yapılacak olan Lale bayramına Türkiye 23 -25 Nisan tarihleri arasında büyük bir etkinlikle katılacak.

İsviçre'de Lozan'a bağlı Morges şehrinde her yıl geleneksel olarak kutlanan Lale bayramı bu yıl 40. cısı kutlarken Türkiye bu kutlamaların Onur konuğu olacak.

Bu daveti üstlenen, Batı İsviçre Türk Dernekleri Federasyonu, Morges'de Türk Lale'lerini tanıttı. İstanbul Belediyesinden büyük yardım gören Federasyon çeşitli Kültür ve Sanat etkinlikleriyle Türkiye'yi burada tanıttı. İstanbul Belediyesi'nin bu bayrama hediye olarak yolladığı 50 bin Lale Morges'da çiçek açacak. Bu etkinlik çerçevesinde 23 Nisan Çocuk bayramı da burada kapsamlı bir şekilde kutlanacak.

Düzenlenecek Yapma Lale yarışmasına Morges'deki 17 ilkokul bu yarışmaya katılacak. Yarışmada birinci olan Lale'ye de İstanbul adı verilecek.

Ayrıca bu yarışmada elde edilecek gelir ve bağışlarda Kardelen Projesine ve İsviçre Kanseri çocuklar yararına çalışan derneğe eşit olarak aktarılacak. Diğer taraftan bu yarışmaya katılan ve yapma Lale yarışmasında emeği geçen çocukların hepsine İstanbul Belediyesi ve Turizm tanıtma Bakanlığı çeşitli hediyeler ile özel ödülleri verecek.

Öte yandan 18 kişilik Çağdaş Müzik topluluğu Türk Müziği konserleri verecek.

Bu etkinlikler çerçevesinde Batı İsviçre Türk Dernekleri Federasyonu başkanı Celal Bayar ve yardımcısı Ertan Özbatur yarışmaya katılacak olan 17 ilkokuldan bazılarını birlikte ziyaret ederek çalışmalar hakkında bilgi alırken kendi çalışmalarını hakkında da bilgi verdiler. Morges ilkokullar genel müdürü Favez Derneği ve İstanbul Belediyesine çok teşekkür ederken bu yıl ki Lale bayramının görkemli geçeceğine inandığını ve bu beraberliğin uyumunda fayda sağlayacağını dile getirdi.

Öykü Zeki'yi götürdüler, 13 gün sonra yaşlanmış döndü/sadık Aytekin

Zeki buradan gittikten sonra bir daha geri gelmedi. Neden yaptı, bilemedik. Zaman uzadıkça merakımız arttı. Gidip sorduk, gören olmamış. Nereye gider, ne yapar, bu soğuk kış gecelerinde. Annesine de bir şey diyemedik. Gittiğinde, yanında Cunta karşıtı, sıkıyönetimin bir an önce son bulması, baskı ve yasak kararlarının geri alınması ve diğer acil demokratik talepler içeren bildirimler vardı. Onları ne yaptı, dağıttı da, dağıtım sırasında yakalandı mı, bilemiyorduk. Eğer öyleyse, başı dertte demektir. Yakayı ele verdiyse, çok eziyet çekeceği bir yana, bir daha dışarı çıkması da oldukça zorlaşır. Niye mi?

Genç yaşında girdiği fabrikada, sadece yardımseverliği, arkadaşlarının dar gününde yanlarında olması, patron-ustabaşı ve bekle-polis, sonrasında da sıkıyönetim nedeniyle asker baskısına boyun eğmemesiyle değil, işe başlamasından kısa bir süre sonra işçilerin sendikada örgütlenmesi için yaptığı çalışmayla da dikkatleri üzerine çekmişti. Ustabaşı, "patron söyle dedi" diye birkaç kez uyarmış, ancak o 'tamam tamam' gibisinden geçiştirici bir kaç sözcükle onu savuşturduktan sonra, güvenilir saydığı 5-6 işçi arkadaşıyla sendikada örgütlenmelerinin neden ihtiyaç olduğunu; haklarını hem elde etmede hem de savunmada sendikali olmanın sağlayacağı yararları üzerine konuşmalarını sürdürmüştü. Ortaboylu, hafif tıknaz, gençliğinin heyecanı ile biraz ihtiyatsız, ancak cesur ve istediğini koparıp alma söz konusu olduğunda, kararlı biriydi.

Dışarıdan bakıldığında üç katlı görünümü veren bir "bina"nın zemin katının eski bir duvarla ayrılmış köhne iki "dairesi"nden birinde o, diğerinde biz oturuyorduk. Küçük bir dış kapıdan girdikten sonra tahta üç-beş basamakla eve giriliyordu. İlk görenlerin büyük bir şaşkınlığa düşmeleri için her şey vardı. Dışarıdan binaya benzeyen yapının içerisi dökülüyordu. Temizlemiş, boyamış, biraz güzelleştirmiştik. Yine de eskimişlik tüm iticiliğiyle-ihtişamıyla mı demeliyim yoksa- göz önündeydi! Mutfak yeri olarak kullanılan bölümün bir "duvarı" tahta ve tenekelerle örülmüştü. Küçük bir darbede yıkılabilirdi. Oturma odamızın öteki tarafında Zeki'nin ailesi oturuyordu. Aile Urfa'dan göçetmişti. Hasan Amca küçük bir metal işletmesinde çalışıyordu. Geçirdiği iş kazalarının sayısını kendisi dahi hesaplayamıyordu. O kadar fazla kaza geçirmişti. İki bacağına da platin takılmıştı. İnançlarında samimi, komşuluğu ve arkadaşlığı riya kabul etmez, dürüst ve güvenilir bir komşumuzdu. Birbirimize gider gelirdik, arasıra. Bu komşuluk oturmalarından birinde onu, John Steinbeck'in Bitmemiş kavga adlı kitabını masadan kaldırıp rafa koyarken görmüştüm. Okuyan bir işçiydi.

Zeki bu ailenin büyük çocuğuydu. İlkokulu zorluklar içinde bitirmişti. Simitmendil satarak masraflarını çıkarmaya çalışmış, aile bütçesine az da olsa katkıda bulunmuştu. Haksızlığa boyun eğmemeyi o yıllarda kişiliğinin bir parçası haline getirmişti. Bir seferinde, eline nereden geçmişse geçmiş, 'Halkın Kurtuluşu' adlı bir gazete-yi "Söğütü camii"nin yan bahçesinde okumaya çalışırken, polisler tepesine dikilmiş, yaşının küçüklüğüne aldırmaaksızın alıp götürmüşlerdi. Urfa-Siverek'li oluşu 'mimlenmesi' için yetmiş, 'bir ton' da dayak yemişti. Polise ikinci düşmesi, bir sokak kavgası nedeniyle olmuştu. Minibüs kuyruğunda beklerken, birkaç sıra önünde üç-beş kişinin bir gence saldırmalarına göz yumamamış, adamların kalabalık olmalarına bakmadan müdahale etmiş, genci korumaya çalışmış, ancak kendisi de hayli dayak yemişti. Dayak yemekle kalsa iyiydi! Kavgaçılardan ikisinin sivil polis oldukları, onların haber vermeleriyle hemen orada 'bitiveren' resmi polislerin gençle birlikte onu da alıp götürmeleriyle öğrenmişti.

Götürüldükleri en yakın karakola gelen 'kavgacı' polisler, "anasından emdiği

sütü burnundan getirene kadar" dayak atmışlardı. Üçüncüsünde Zeki, daha ağır bir "suçüstü" olmuştu! İşe giderken, geceden dağıtılan, sıkıyönetimi ve cuntayı kinayan bir bildiri-yi aramada üzerinde bulmuşlar, bu kez onu "gizli örgüt militanı" olarak götürmüşlerdi. Zeki artık gerçekten militandı!

Bundandır ki, Zeki'nin son birkaç gündür en yakınları tarafından dahi görülmemiş olması hepimizi korkutuyordu. İş arkadaşları da görmemişlerdi. Uğradığını bildiğimiz ya da tahmin edilen hemen tüm mekanlara baktırdık, yoktu. Bir iki iş arkadaşı, onun patron ya da işyerindeki ispiyoncuları tarafından ihbar edilmiş olabileceğini söylüyorlardı. Mümkündü.

Hasan amca dirayettiydi ama Vesile teyze gün geçtikçe daha fazla tedirgin oluyordu. Beşinci günü de geride bırakmıştık. Birkaç arkadaş biraradaydık. Yeni gelişmeler üzerine sohbet etmiş, şartların giderek zorlaştığı ve baskının arttığı yeni durumda ne tür değişikliklere ihtiyaç olduğunu tartışmış, sonra da gece yarısından önce bulduğumuz evden ayrılmıştık. Ben İlyas ile birlikte çıkmıştım. Evi iki durak sonrasındaydı. Ben ise ilçe merkezine kadar devam edecektim. Gelen minibüse bindim. Yirmi dakika kadar zaman geçmişti ki, sivil-resmi polis ve asker karışımı bir ekip yolu kesip minibüsü durdurdular. Sadece beni dışarı çıkarıp döne döne üzerimi aradılar. Oturduğum koltuğun altına üstüne getirdiler. Elimdeki gazeteyi buruşturup silkeleyerek içinde gizli bir şey olup olmadığını kontrol ettiler. Nerede oturduğumu, ne yaptığımı, niye bu saatte sokakta olduğumu, arabaya bindiğim yerde ne aradığımı, kime gittiğimi ve daha birçok soru sordular. Sonuçta beni götürcekleri yeterli bir gerekçe bula mamış olacaklar ki bıraktılar. Haber uçurmanın İlyas olduğundan emindim. Adam, zor zamanlardan sonra piyasada popüler bir sanatçı havasında gezinip durdu.

Tesadüfün bu kadarı olmazdı. Bir gün, Hasan amcayla birlikte belediye otobüsüne binmiş ilçe merkezine gitmekteyken otobüste bu İlyas ile karşılaştık. Hasan amca bu durumdan hiç hoşlanmadı. O an soramadım, ancak huzursuzluğu yüzünden belliydi. İki durak sonra inelim komşu dedi. İndik, biraz yürüdükten sonra bir çay ocağı önündeki sandalyelere oturduk. Ne olduğunu sordum. Anlatmaya başladı. Zeki'nin bu adam tarafından ispiyonlandığından kuşkuluydu. Bilir misin diye söze girdi. Bu adam bizim daha önce oturduğumuz semtte yakın komşumuzdu. Arasıra konuşurduk. Sol bir grubun içinde olduğunu öğrenmiştik. Ama hal-hareketleri bize güven vermemişti. Biz solcu değiliz ama, haksızlığa, adaletsizliğe, baskı yapılmasına, insanların inancı, dili, kökeni nedeniyle baskı görmesine karşıyız. Ben işçi olduğum için insanın nasıl baskı altına alındığını, emeğinin nasıl çalındığını bilirim. Evimizde de haliyle bunlar arasıra konuşulurdu. Zeki gençliğin verdiği atılganlıkla bu hoca ile daha fazla tartışıyordu. Tartışıyor ama, fazla da güvenmiyordu. Adamın eşine karşı hareketleri, akşam işten geldikten sonra yakındaki bir parkta sivillerle oturup sağı-solu izlemesi Zeki'yi kuşkulandırmıştı. Zeki şimdi birden bire ortadan kaybolunca, bu adam da böyle hiç beklenmeyecek şekilde karışımıza çıkınca bunlar aklıma geldi.

Hasan amcayı sakinleştirmeye çalıştım. İkişer çay daha içtik. Soğuk bastırı yordu. Zeki'nin durumunu merak ediyorduk.

8. gün dolmak üzereydi. Eve de gelen giden olmamıştı. normal durumlarda eve baskın yapmaları gerekirdi. Birşey bulmaları gerekmezdi. Gerekçe yaratacak larsa kendileri "suç malzemesi" ayarlarlardı. 13. gün Zeki çıkıp geldi. Perişan durumdaydı. Sakalı uzamış, elbiseleri yırtılmış, yüzü-gözü şiş içinde, yürümekte zorluk çekiyordu. 13 gün sonra birkaç yaş daha almış gibiydi.